

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.0, maj 2012

Ændret i version 1.17, juni 2021

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredigering og faksimiler på [www.grundtvigsværker.dk](http://www.grundtvigsværker.dk)

Ændret i version 1.17, juni 2021

Tekstkilder

*A Førstetrykket*, 1810 (SJ: 149)

*Rettelsesblad i A*, (SJ: )

*B Anden udgave*, 1815 (SJ: 251)

Andre udgaver

*PS Poetiske Skrifter* 1

*US Udvalgte Skrifter* 2

*VU Værker i Udvalg* 1, 7 og 9

*GSV Grundtvigs Sang-Værk* 3, nr. 4 og 5

Teksten er etableret af Else Riisager

Punktkommentarer, indledning og tekstredigering er skrevet af Else Riisager, redigeret af Klaus Nielsen og Steen Tullberg

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning dr.phil. Flemming Lundgreen-Nielsen

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

[[A:1] |US:46

## Nytaarsnat

eller

Blik paa Kristendom og Historie

af

Nik. Fred. Sev. Grundtvig,

Kandidat i Theologien.

Dersom Nogen iblandt eder mener sig at være viis i denne Verden, han vorde en Daare, at han kan vorde viis!

1 Kor. 3. 18.

---

Kjøbenhavn, 1811.

Trykt hos og forlagt af Andreas Seidelin,  
i store Kannikestræde No. 46

[[A:2] [[A:3] |PS:266 |US:47 |VU:119

## Til min Fader

paa

Hans Jubelfest den 5te Decbr. 1810.

- 1 [[A:4] Gamle Fader! paa Din Høitidsdag  
Maa jeg Dig en Sønnehilsen bære;  
Alderen har gjort Dig mat og svag,  
Men ei stum til Jesu Kristi Ære:  
|PS:267 Lavere er vel Din Tunges Røst,  
Høiere dog Stemmen i Dit Bryst;  
Thi, o Kristen! naar Din Røst mon dale,  
Synker den i Hjertets Stemme ned,  
Vorder Maalet, som Guds Engle tale,  
Sphærers Lovsang i al Evighed.
- 2 [[A:5] Issen krandses af de hvide Haar,  
Ei som Sne de Vinteren forkynde,  
Men som Sneens hvide Blomst i Vaar:  
At for Dig skal Vaaren snart begynde.  
Sneblomst! ja, du ene skal bestaa,  
Naar hver Blomst paa Jorden maa forgaa:  
Farven er kun Skin af brudte Straale,  
Farveløs er Straalens rene Glands,  
Og naar Øiet lærer den at taale,  
Vorder Blomsten til en Straalekrands.
- 3 [[A:6] |US:48 Hil Dig, Fader, Præst i Luthers Aand,  
Med Din Krands, og hil Dig med Din Krone,  
Naar, udløst af Støvets tunge Baand,

Kæk Du svinger Dig mod Herrens Trone!  
Hil Dig, Fader, paa Din Jubelfest!  
**|VU:120** Thi Du var en sanddru Jesu Præst:  
Fræk Du ei med Herren gik i Rette,  
Vilde ei *fortjene* Himmerig,  
Derfor Gud vil al Din Skyld udslette,  
Salighed af Naade skænke Dig.

4 **|A:7** Jubellærer! paa Din Jubelfest  
Se, hvor Man Lutheri Lig omfører!  
Han var Herrens ypperlige Præst,  
Men hans Aand i Liget ei sig rører:  
**|PS:268** Navnet har han, som fra Herren lød,  
At han lever, skøndt han dog er død.  
Se, hvor de paa Mindestenen hugge!  
Den skal reises paa hans Jubelfest,  
Med den vil de Graven da tillukke,  
Frit bekende: død er Herrens Præst.

5 **|A:8** Gamle Fader! Du har tjent saa tro  
I halvtredsindstyve Aar til Ende,  
Vel Din Sjæl maa længes efter Ro,  
For mod Himlen ene sig at vende;  
Men før end Du vender Dig fra Jord,  
Medens Du kan tale *Herrens* Ord,  
Og fra Altret i Hans Navn velsigne,  
Lys Velsignelsen da over mig!  
At min Tro de Helliges maa ligne,  
Løfte mig til Krist i Himmerig!

6 **|A:9** Himlens Herre det allene veed,  
Hvad sig i min Sjæl saa stærkt bevæger;  
Det dog veed Du, Fader, Herrens Fred  
Er det Eneste, paa Jord, som kvæger;  
Lys den over mig i Jesu Navn!  
**|US:49** Rolig da mod Himlens sikkre Havn  
Skal jeg stævne over Livets Bølger,  
Lad dem løfte sig med Skum og Brag!  
Tryk jeg er, naar mig min Jesus følger,  
Lys og Kraft Han er endnu i Dag.

7 **|A:10** **|VU:121** Laurbærkrandsen har jeg beilet til,  
Men ei mer jeg tragter den at vinde,  
Hvad er vel et borget Farvespil,  
Hvad en Krands, som Mennesker kan binde,

Hvad er Kløgt, og hvad er Alt paa Jord  
Mod det rene, klare Guddomsord!  
**|PS:269** Derfor skal min Sang nu ene tone  
Til hans Pris, som steg fra Himlen ned,  
Som os vilde med vor Gud forsone,  
Skænke os en salig Evighed.

---

**|A:11** |US:50 |VU:323

## Fortale.

Adam syndede, og alle Jordens Slægter i ham, tabt var det rene Guds billede, tabt var den klare Beskuelse af Guddommen, forsvundet var Naturens Glands og Harmoni, forsvundet Freden og Enheden i og omkring Mennesket. Først nu bleve Sjæl og Legeme to, først nu opstod den moralske Strid i Menneskets Indvortes, og den naturlige i Legemet som maatte avle Døden. Det arme Menneske stod i Strid med sig selv og Alt, og skjald paa det Uendeliges Rand, hvis Dyb hans Forstand i daarlig Hovmod havde ment at kunne udmaale. Dog en Levning af **|A:12** Gudebilledet lod Skaberens evige Kærlighed overleve Faldet, paa det at den arme Slægt ei aldeles skulde nedsynke i det Endelige og glemme sit Slægtskab med Guddommen. Denne Levning var ingen anden, end hin forborgne, uden Skriftens Oplysning uforklarlige, Higen ud over det Synlige, som, hvor den var stærkest, blev Poesi. Alle de gamle Religioner, disse matte Stjerner i Natten, avledes af den, og at det var af Religionerne alt det høiere Liv, som skinner og glimrer i Oldtiden, udviklede sig, derom vidner Historien, ja tav den og, kunde vi dog indse at det saa maatte være; thi uden Tro, uden fast Forvisning om det Usynlige, dets Høihed og vort Slægtskab dermed, lader sig ingen Stræben imod det tænke. Ogsaa Videnskaberne fødtes da af Religionen, men disse selvkloge Sønner foragtede snart deres Moder, og selv Poesien, den evig unge Oldemoder, forlod sin aldrende Datter, nedsteg fra sin høie Trone, hvorfra hun havde stirret mod Himmelen og skuet dybt i Livets **|A:13** Hemmeligheder, for i Dalen, med sin velklingende Stemme, at forlyste Jordens sjunkne Børn. Dog her omtagedes snarlig hendes Øie af Jordens Dunster, dets Lys udslukkedes alt mer og mer, og Blindheden var hendes Død. Hendes selvkloge Ætmænd fældte en tvetydig Taare ved hendes Lig, men maatte snart selv følge **|US:51** hende **|VU:324** i Graven. Dette er tilsammen Religions, Daads og Videnskabs Historie i de gamle Tider.

**|PS:270** Kristus kom, og beviste ved mange kraftige Gerninger, men fremfor Alt ved sin Opstandelse, for den dybt nedsjunkne, tvivlende Slægt, at der er et høiere Liv og en høiere Kraft end Jordens; men han gjorde Mere, han fremstillede sig selv som det tabte Guds Billede, som den ny Adam, hvori Menneskene kunne vorde delagtige, ved i Troen at tilegne sig ham, hans Død og Fortjeneste. Da Han opstod af Graven, opstod Poesien med ham, stirrede længselsfuld op mod den Himmelfarne, forkyndte hans Pris, og stræbte **|A:14** overalt i Tiden og Rummet at opdage hans Spor og Glimt af hans Herlighed. Dog Videnskaberne, som Kristendommen ei allene, lig andre Religioner, avlede, men endog havde helliget til sin Tjeneste, bortkastede alligevel Ærbødigheden for deres guddommelige Moder, og skammede sig ved hendes Ledebaand, som de mente at kunne undvære. Med formastelig Haand stræbte de at nedrive Verdens himmelske Dronning fra sin Trone, ja erklærede hende, bespottende, for deres egen umyndige Datter. O I Lærde og Selvkloge! vider at Herren har gjort eders Visdom til Daarlighed, lad dog den daglige Erfaring lære eder, at Urten, som skæres fra sin Rod, vel enstund kan føre et sygeligt Liv, men visner dog sikkerlig, lad Historien lære eder, at saa gik det altid med Videnskaberne i de forbigangne Tider! Eller, have I virkelig Lyst til at forære Verden en Mumie som den alexandrinske?

Det var at forudse, at Poesien vilde sidst for **|A:15** lade Kristendommen, thi den maa dog føle, at dens Hjem er ikke hernelen, og at den maa dø, naar den ei længere kan tale et himmelsk Tungemaal. Fuld er Skilsmissen end ei i denne Time, men ogsaa Poesien er tilvisse besmittet af Tidsalderens jordiske Sind og dens Hovmod, den føler ei det fornedrende i at male og forgyldte Graven med det stinkende Aadsel, den vover formastelig at sætte sig selv paa Kristendommens Trone, og lade som om den mægtede at give sin foragtede Dronning Ly og laane hende Glands.

Med Smerte og Skam maa jeg bekende, at jeg selv, saa fuldt som Nogen, har været delagtig i denne Forstandens Hovmod, ja at min Brøde vel endog var større end mange Andres. Jeg vil ikke tale om den Tid, da jeg som Tidens Genlyd, besmittede Herrens Hus med unyttig og bespottelig Tale om Pligt og Saligheds Fortjeneste, om den dydige Mand, den redelige Sandhedens Lærer, Jesus, som dog ikke tog i Betænkning at udgive sig for **|US:52** andet end han var, **|A:16** og at be **|VU:325** kræfte Usandheden ved tilsyneladende Underværker; thi ved den Tid har min Hovmod skammet sig for længe siden. Men i flere Aar har jeg agtet Kristendommen for Guds umiddelbare Aabenbaring ved sin Enbaarne, og dog har jeg **|PS:271** vovet, ret som for at redde dens Sandhed, at spænde den i menneskelig Menings Aag<sup>1</sup>. Det faldt mig endnu stedse for tungt, at tage Fornuften fangen under Troens Lydighed, jeg vilde selv udgrunde *hvorfor* Kristendommen var sand, og selv da jeg erkendte

Umuligheden heraf, kostede det mig dog Overvindelse, offenkendigt at bekende, jeg ei om det Usynlige havde nogen Vished som var min egen. Skønt Menneskets Fald længe havde været mig klart, og skønt jeg ikke vidste noget andet Middel til Opreisning end Kristus, forargede hans Forsoning mig dog paa en Maade, fordi jeg ikke kunde finde |A:17|Noget i min Grublen, som lignede den. Gid dette maa tjene til Advarsel for dem, som tro, at de ere Kristne, naar de dele den falske Ærbødighed for Kristendommens Hemmeligheder, som nogle af de nyeste Filosofer stille til Skue! Ved Guds Naade har jeg nu bøiet min Forstands Hovmod, og nu forekommer det mig ubegribeligt, hvorledes Man kan tro, at Kristus var mer end et Menneske, og dog ikke tro hans Lære, blot fordi det er hans, da vi ved at fordre andet Bevis af os selv som Troens Betingelse, forudsætte, at vi anse os i det ringeste for lige saa kloge som han. Dette udelukker ingenlunde Grublen, men bestemmer den blot som en Stræben efter klarere Indsigt i Kristendommen, om hvis Sandhed ingen Tvivl kan være. Saaledes er det ikke allene tilladt, men endog ueftergivelig Pligt for de Kristne, at drive Kundskaben i de døde Sprog, om Naturens og Historiens Hemmeligheder, til det høiest mulige Trin, kun at alle disse Videnskaber træde villig i Kristendommens Tjeneste, thi naar de ville staa ved sig selv |A:18|og dyrkes for deres *egen* Skyld, da er det jo klart at de ere Afguder, den menneskelige Hovmods besmittede Børn, der lede deres Dyrkere og alle Ubekræftede bort fra den Korsfæstede, og, efter hans eget Udsagn, fra Salighed. At min Synspunkt for Poesien i sine adskillige Skikkelser, er ligedan som den for Videnskaberne, er følgerigt, og naar den forstod sig selv, vilde den ei vægre sig ved at hvile i Kristendommens Skygge; thi ene derved vinder den det høie, guddommelige Præg, selv de Vanhellige og Vantro maa beundre, skønt de maa blive sært tilmode ved at spørge sig, hvorfor? Med denne Vished vil vel |US:53|Ingen mene, at jeg i nærværende Tidsalder |VU:326|kan vanke rolig om mellem det gamle Nordens Kæmpeskygger. Nedkaste mig i den brusende Strøm, det maa jeg, henrive mig mægter den ei, men om den skal lukke sig over mig, derfor raader den Evige. Paa Randen af det |PS:272|bundløse Svælg, mod hvilket Tidsalderen blind fremhaster, der vil jeg stande, jeg vil udspænde for den sit eget Billede og ved Siden vil jeg stille to |A:19|luende Blus: Herrens Ord og de forbigangne Tidens Vidnesbyrd. Kalde og varsle i Herrens Navn, det vil jeg saalænge Han forlener mig Kraft og tillader mig at opløfte Røsten; thi Hans er Magten og Æren i al Evighed.

Dette var egenlig ingen Fortale til efterfølgende Smaadigte, men udgør meget mere i Forening med dem Fortalen til mit følgende Liv. Nu til Slutning et Par Ord om Digtene. De vare bestemte til en af mig besørget Nytaarsgave, men da der baade fattedes Tid og Rum, fandt jeg det ogsaa ret passende, at udgive

dem for sig selv. Deres Hensigt er umiskjendelig, og jeg skulde vel ikke tro, det kunde falde Nogen ind, at beskyldte mig for at have vanhædret nogen Skjoldung, ved at sige, som Sandt er, at Alt eftersom Kristendommens Lue slukkedes i Hjerterne, sank Riget dybere til Vanmagt. Digtet selv maa vise, hvor langt jeg er fra at tilregne Kongerne Folkenes Brøde, og Ingen kan fuldere end jeg være overbevist om, at en Konge maa **A:20** bruge sit Folk, som det er, efter Øieblikkets Trang, omskabe eller genføde det mægter han ei, det kan Religionen allene. O! gid jeg kunde dybt indpræge denne Overbevisning hos hver Dansk, thi da vare vi frelste, da skulde ethvert ligesaa daarligt, som landsforrædersk, Knur mod Konge og Regjering, bortvige, vige bort til hine Vilde, som bande deres Husguder, naar Uheld ramme, til hine Blinde, som med Glæde lade Sjælen forgifte, og dens inderste Marv udsuge, men slaa deres Konger ihjel, naar de udskrive Skat! O gid dog Enhver, som fristes til saadant Knur, vilde gribe i sin egen Barm, og spørge sig selv oprigtig om han er villig til at opoffre *Liv og Gods* for Fædrelandet; thi paa Svaret skal han mærke, hvad der er Skyld i Nøden, mærke, at dersom vi ei selv fatte et andet Sind, da kan ingen Konge, da vil Gud ikke hjælpe os.

Valkendorfs Kollegium, den 31te Decbr. 1810.

1

Fremforalt i min Afhandling om Religion og Liturgi, hvor imidlertid Digteren var adskillige Aar forud for Mennesket.

**A:21** | **PS:273** | **US:54** | **VU:121**

## Livets Æbler.

- 1 En Viv haver Bragur saa deilig og fin,  
Som Skjaldene om monne synge:  
Idunna hun vogter de Æbler i Skrin,  
Som Aserne kunne forynge;  
De ere at ligne ved Skjaldskabets Id,  
Det Svundne, som stod i den nyfødte Tid,  
I Skjaldskab end tykkes at leve.
- 2 De Aser dog bleve saa gamle og graa,  
De sjunke i Graven hin mørke,  
De Æbler de kunde ei længer forstaa  
At give dem Ungdom og Størke;

Men Skyggerne kan de end trylle os frem,  
Saa vi kunne skue og agte paa dem,  
Hvad Størke i Livet dem fulgte.

3 |A:22| Alt saa, som det monne med Aserne gaa,  
Saa mon det med Fædrene gange,  
Af Graven de kunne ei mere opstaa,  
Ei vækkes ved galdrende Sange;  
|VU:122| Men alt som de ginge og stode paa Jord,  
Maa Skyggerne komme paa Digterens Ord,  
Omvandre i Verden saa vide.

4 De Jotuner havde en Klogskab saa ond,  
Som Skjaldene end monne sjunge,  
Det skar dem i Sindet saa mangelund,  
At Aserne bleve saa unge;  
|PS:274| De Æbler dem vilde de stjæle med List,  
Da maatte de Guder dog ældes forvist,  
Men Jotuner leve og vinde.

5 |US:55| Nu Loke henganger for Idun at staa,  
O, hør du mig, Kvinde hin fine!  
Et Træ har jeg fundet og Æbler derpaa,  
De ere fuld bedre end dine,  
Og vil du mig følge i Morgenens Stund,  
Da skal du dem skue saa fagre i Lund,  
Da kan du med dine dem ligne.

6 |A:23| Idunna hun ganger med Fristeren ud,  
Han monne med hende bortflyve,  
Og nu skal du vorde en Hrimthussebrud,  
Ei længer mig lyster at lyve,  
Nu ere de Æbler i Jotuners Vold,  
Saa ung og saa deilig hver Thusse og Trolld  
Omspringer paa Fjeld og i Dale.

7 De Æbler maa lignes ved Skjaldskabens Id,  
Den sidder i Gudernes Sale,  
Derfra mon den lokkes af Kløgt og af Vid  
Til Jordens de taagede Dale,  
Selv Urten, som stander af Edder saa tung,  
Da tykkes for Øiet saa fager og ung,  
Oplivet af Skjaldskabens Aande.

8 Nu fnyste de Aser af Vrede og Sorg,

Som Skjaldene end monne sjunge,  
|VU:123 Dem glæder ei Livet i herlige Borg,  
De gøres saa gamle og tunge,  
|PS:275 Omlynet af Sværdene Fristeren staar,  
Han tvinges at flyve til Jotuners Gaard,  
Idunna til Asgaard at føre.

9 |A:24 I dette allene ei Skjaldskabens Id  
Til Æblerne fagre er Mage,  
Nedlokke den kunne vel Klogskab og Vid,  
Men aldrig den føre tilbage,  
Den Giften i Helvedes Urter gør sød,  
Den borger dem Liv, men betaler med Død,  
Saa lønner al Helvedes Yngel.

10 |GSV:4 Et Æble af Livsens det hellige Træ,  
Har Kristus til Jorden nedbaaret;  
Naar Kærnerne vokse, da modnes i Læ  
Og Æblet, som Kløgten har daaret.  
|US:56 O herlige Æble, som Kristus nedbar!  
Det evige Liv i sit Inderste har  
Enhver, som det undes at smage.

11 Det Æble i kosteligt Skrin er nedlagt,  
Det Jotuner kunne ei bruge,  
Dog Skrinet de stjal fra den sovende Vagt,  
Og monne derover nu ruge;  
Et andet de satte udsmykket saa rigt,  
Det tykdes saa fagert, det tykdes saa ligt,  
Men Æblet er ikke derinde.

12 |A:25 O Brødre! o vaagner, o vaagner dog brat!  
Mens Glimt er af Dagen at skue,  
Thi ellers der kommer en sørgelig Nat,  
Da kan vi kun sukke og grue,  
|PS:276 Da spøge de Genfærd ved Midnattens Stund,  
Og hvor vi opvaagne af rædsomme Blund,  
Der var det vist bedre at sove.

13 |VU:124 O lader os kæmpe for Frugten saa sød,  
Og Korset til Banner fremholde!  
Et Korstog allene kan frelse fra Død,  
Et Korstog mod Jetter og Trolde.  
De hyle, de flygte, naar Korset de se,  
Og ikkun i Hulen som Djævlé de le,

Men Seier de aldrig kan vinde.

- 14 Ei er det om Kristi den hellige Grav  
Vi skulle med Hedninge stride,  
Ei kalder os Korset saa vidt over Hav,  
Vi maa det vel alle nu vide:  
At Herren er nær, hvor vi gange paa Jord,  
Og haver sit Tempel i Syd og i Nord,  
Hvor efter ham Hjerterne længes.
- 15 |A:26| De Vantro de bygge os selv udi Bryst,  
To Høvdinge føre den Skare,  
Dem tjener hver Sands og dem tjener hver Lyst,  
Selv Aanden er i deres Snare,  
Den ene har visselig Hovmod til Navn,  
Den anden som Løgner sig kalder vort Gavn,  
De Høvdinge ere saa onde.
- 16 |US:57| O Brødre, o lader os agte det vel,  
Hvad gavner det os om vi vinde  
Al Verden, men tabe det evige Held,  
Som ei er i Verden at finde?  
|PS:277| Kan Hovmod os frelse fra Synd og fra Død?  
Kan Hovmod udslukke den evige Glød?  
Kan den os med Herren forsone?
- 17 O lader os vandre til Gravene ind,  
Hvor Fædrener Aander omsvæve,  
Der bøies maaskee det hovmodige Sind,  
Saa Troen sig mægter at hæve,  
Og fange vi Tro paa den Helliges Navn,  
Da snarlig vi mærke hvad os er til Gavn,  
Og Æblet tilbage er vundet.

---

|A:27| |PS:277| |VU:125|

## Sorø Kirke.

- 1 Høie, lyse Guddomsbolig!  
Under din den stolte Bue  
Andagt maa i Hjertet lue;  
Mangen slumrer her saa rolig,

Som i den forgangne Tid  
Rørte sig her i vort Nord,  
Vældig i den skarpe Strid,  
Kløgtig i det stærke Ord  
Hellig for dit Alterbord.

- 2 Men hvad er det, som Øiet hist mon skue?  
En Vaabenkrands alt under hvalvte Bue  
Omringer Muren med sit Farvespil;  
**PS:278**O, hvilken Slægt er fundet værdig til  
At glimre saa paa Helligdommens Tinde,  
Og leve der i evigt Helgenminde?  
**A:28**Foruden Skjolds af Slægter jeg kun een  
I Danmark veed, som værdig var den Ære  
**US:58**At eie slig udhulet Bautasten,  
O, mon det ikke Palnatokes være?  
Jo, den det er, og den det er med Ret;  
Thi hvor er Slægten, som i Seklers Række  
Kan ved sit Navn saa stolte Minder vække,  
Som blev saa seent af Hædersgangen træt?
- 3 O, Jomsborgs Høvding, Kæmpe uden Mage!  
Ei dine Ben er' gemt i viet Jord,  
Dit Liv indfaldt i hine tunge Dage,  
Da Krist og Odin kæmpede i Nord,  
Den svundne Tid, den vilde du genføde  
Og Liv igen indtrylle i det Døde,  
Men kun forgæves var din blinde Daad.  
Her stander jeg i andre tunge Dage,  
I Hjerte vist, men ei i Kraft din Mage,  
**VU:126**Og grunder dybt paa Herrens skjulte Raad.  
Det Hellige, som dig og Odin overvandt,  
Det ligger nu saa sygt og døende i Norden,  
Ak, evige Forbarmer! er det sandt,  
At ei det Døde kan igen opstaa paa Jorden,  
Saa brist kun Hjerte i et Krampeslag;  
Thi svundet er da Jordens sidste Dag.  
Kan Herren vel en Søn paa ny til Jorden sende,  
**A:29**Som kan nedslagne Blik mod Himlen atter vende:  
Ak nei, det er forbi, det haaber ikkun Daaren,  
At stige skal til Jord en ny Enbaaren.  
Dog, Hjerte! stands med dine Rædselsskrig!  
Veed du det ei, at Kristus seierrig,  
**PS:279**Som de Opstandnes første Grøde,  
Opstanden er med Ære fra de Døde?  
Mon eengang kun af Graven han opstod;

Opstod han ei i Kristnes Martyrblod,  
Som randt for Korsets og for Gravens Ære?  
Opstod han ei, da Luther kækt oplod  
Det blinde Øie for hans sande Lære?  
Lad Tiden da sin Kundskabs tunge Sten  
Kun fræk henvelte over Jesu Ben,  
Og fast den binde med Forstandens Seigl!  
Lad den kun gange med sig selv i Pagt,  
Og Mand ved Mand om Graven holde Vagt!  
Det hjælper ei, naar Englene nedsvæve;  
**|US:59** Da Vægterne skal fly, thi de maa bæve,  
Da Stenen skal sig høit mod Himlen hæve,  
Og straalende den Jordede opstaaer,  
Da Slægter skal igen paa Jord fremtræde,  
Som den, hvis Støv og Fald vi her begræde;  
Som Skjalm, og som de Tvillinger i Aand,  
Som Esbern Snare og som Absalon.

- 4 **|A:30** Saa hvile sig da under denne Sten  
Nu Absalons de trætte Helgenben,  
Det er da ham, hvis Billed her man præged,  
Det er da dig, hvis Daad mig saa bevæged.  
**|VU:127** Saa staar jeg nu da for den Ædlings Grav,  
Som tidlig mig den Følelse indgav,  
At det er stolt, at være født i Norden,  
Ja, klart jeg dig i Lignelsen kan skue,  
Som om din Aand til Kroppens Hvilested,  
En føie Stund i Dæmring, svæved ned.  
I Øiet seer jeg Kraft og Fromhed lue;  
Thi Søn du er af Krist og gamle Nord,  
En Gjord er spændt om dine stærke Lænder,  
Og tunge Sværd nedhænger fra den Gjord;  
**|PS:280** Med det du slog til Jord de grumme Vender;  
For dette Sværd fra Tempelbænk nedfaldt  
Hver Stok og Sten som var en Guddom kaldt;  
Det samme høit du op i Luften bar  
Dengang du slog til Konge Valdemar.  
Din Stav – o se, den er jo søndersprungen,  
Da Bisper stred mod Fædreland og Kongen,  
Da Danmarks Hæder sank i mørke Grav,  
Da knuged du saa haardt din Bispestav,  
At Stenen selv isønder maatte springe.  
Med Kraft den Stav du som et Septer førte,  
Da Lov du gav mod Synd og Overvold,  
**|A:31** Med den det var, du Saxos Øie rørte,  
Med den opmaned du den svundne Old.

Ja, Ædling, naar ved Valdemarers Minder,  
Og naar ved dit opblusse mine Kinder,  
Naar Øiet funkler ved en stor Bedrift,  
Som du lod præge i den faste Skrift;  
Og naar i Gru jeg gyse maa og blegne  
Ved Tanken om, at var din Saxo ei,  
**|US:60**Da maatte jeg, forvildet, uden Vei,  
Omvandre her i Fædrelandets Egne,  
Da knæler jeg med Tak, for ham som gav,  
I Haanden dig en hellig Bispestav.  
Ja laa din Sten for høien Altar end,  
For Gud jeg nu nedknælede paa den,  
Saa er da Alt i haarde Sten indpræget,  
Hvorved dit Liv mig har saa dybt bevæget!  
**|VU:128**Nei Kaaben ei, hvorpaa i Roskild hviled,  
Den svegne faldne Knud, da i dit Venneskød  
Han rørt sin Aand opgav, og end i Døden smiled,  
At præges udi Sten, dertil var den for blød,  
Men derfor dog dens Minde vist skal vare,  
Saalænge gævt og stolt det er i Nord  
I Vennenød at glemme egen Fare.  
**|PS:281**Saa sov da sødt i hellig Kirkejord!  
Du Støv af ham, som pryded Land og Kirke:  
Det under dig vel dog forkeerte Old,  
**|A:32**Der stormer mod de Døde blind og kold,  
Som det var dem, der Landfarsoten virke.

5 Hil være dig, udhugne Dannerkonning!  
Uroligt var dit Liv, nu har du Fred,  
Ei driver Gert dig mer fra Land og Dronning,  
Thi ogsaa han i Graven lagdes ned.  
For store Kæmpeværk han Jylland tog i Pandt,  
Der søgte han sin Løn, der ogsaa den han fandt.  
Kristoffer! ja, et Offer var du vist,  
For den i Nord vanhelligede Krist,  
Din Stol hardtad du fløtted fra dit Rige  
O, tungt for dig og Dannemark tillige!  
Naar Herrens sande Frygt fra Tronen maa nedstige,  
Og naar fra Altret selv den nødes til at vige,  
Da kommer saadan Tid, da maa en Konge bøde,  
Ei for sin egen blot, for hele Rigets Brøde.  
Saa rind da Taare for det arme Rige,  
Men rind kun for den svage Drot tillige,  
Og rind for Sønnen, som de stærke Ben  
Nu hviler hisset under tunge Sten!  
Thi Saga det med Smerte vidnet har,

Ei atter Dag det blev med Valdemar;  
Saa vakler ei ved Dag en Konges Trone,  
**|US:61**Saa raader ei vantrevne Kræmmerflok,  
Ved lyse Dag for Dannerkongens Krone,  
**|A:33**Ja, kan vel List og onde Rænker taale,  
At skinnes paa af Jordens klare Straale?  
**|VU:129**Her fordum hun, den kloge Danneqvinde,  
Som det sig burde, mellem Frænder laa.  
**|PS:282**O! var du her endnu i Rad at finde,  
Og kunde fra de Døde du opstaa,  
Et sanddru Vidnesbyrd du skulde da frembære,  
Om det var Dannemarks og Norges Kraft til Ære,  
At saa du bøded med en konstig Haand  
Den nye Klud paa gamle Klædebon,  
Om Kvindekløgt og Banghed udi Sind,  
Hvad heller Kraft det var, da i dit Rige  
Med stor Besvær du murede dig ind,  
At Tyve ei sig skulde der indsnige  
Ved Nattetid; thi kun naar Folket sover  
Den rædde Tyv sig ind i Huset vover.

6 Nu, sover vel, I gamle Kongeben!  
Jeg skride maa forbi den sidste Sten,  
Som Saga taus og grundende tillige,  
Tredobbelt, Olaf, var din Slægt, dit Arverige,  
Tredobbelt Slægt med dig i Graven maatte stige.

7 Men hvem er du, som stander der allene?  
Mig tykkes ret saa spottende du leer  
Ad Kæmperne og deres Mindestene.  
**|A:34**Det er fordi du kun paa Skraa dem seer;  
Hvi blev du ei imellem dem herinde?  
Om sjeldne Daad jo vidner dog dit Minde,  
Og Altret kan du i din Krog ej se!  
Ak, er det dig, du Paarses store Digter,  
Som nødte os til Kæmper at bele?  
Ei for din Daad ukyndig jeg dig sigter  
Jeg veed den Punkt, hvorpaa din Alder stod.  
Den Lærde grandsked i de gamle Skrifter,  
Ei glødende ved Hedenolds Bedrifter,  
Men drevet af en uforstaaet Trang.  
**|PS:283**Paa saadan Færd kun findes hvad Man søger,  
Og ikkun Ord han fandt i gamle Bøger;  
Han pløjede Homerers Heltensang  
**|US:62|VU:130**Og sanked Fraser i den aabne Fure;  
En Cicero, Ovid, Horats, Virgil

Han læste for at gøre klassisk Stil.  
Om hver en Pind i Oldtids Fuglebure  
Man trættes paa god og slet Latin;  
Men Fuglen selv, som sad og sang derinde,  
Og Æggene, som laa i gyldne Skrin,  
Dem fandt man ei, dem kunde man ei finde,  
Saalænge man end fra Olympen ei  
Til Herrens Himmel havde fundet Vei.  
Saa Oldtids Glands er skjult den Dag i Dag  
For hver som seer i Guder kun Bedrag;  
**|A:35** Thi ret som intet Folk var mer end sine Guder,  
Saa er det og for os ei mindre eller meer  
End sløve, lyse Blik udi dets Guder seer.  
Dit Øie, Holberg, for hver Hedningold  
Fik, som din Tid, og du fra dine Fædre,  
Dem fried Luther fra Afguders Vold,  
Og Hedningguder kunde de ei hædre.  
Men Blikket, som din Tid dig gav for Heltedaad,  
Fra eders Fædre det I arved ingenlunde,  
Det hvasse Sværd hos Jer var blevet til en Braad,  
Med den I stak, da ei med det I hugge kunde.  
Saalænge Kristi Aand var over Stat og Kirke,  
Saalænge Danmarks Folk saamangen stor Bedrift  
Ved Jesu Kristi Kraft end mægtede at virke,  
Var Øiet og opladt for Daad i gammel Skrift,  
Var det og deres Lyst at digte og at skrive  
Om Heltefærd og Daad paa gammel nordisk Viis,  
At til Eksempel det for Sønner kunde blive,  
At ingen Helt saa gæv forlorede sin Pris.

- 8 **|PS:284** Dengang ved Svarteraa de første Lutherdreng,  
Med Guds frygt udi Sind, med frit og freidigt Mod,  
Afskurede den Rust i Svenskens Hjerteblod,  
Som havde sig indædt i Danmarks Sværd saalænge;  
Da aabnedes igen de gamle Kæmpehøie,  
Da kom det saa, da maatte det sig føie  
**|A:36|VU:131** At Snorro! du, og Saxo! af Jer Grav  
Igen opstod og tog Jer Vandringsstav,  
Og gik i Land omkring, saagodt I Gamle kunde;  
I snakkede nu Dansk paa Jeres Sønners Viis  
**|US:63** Med hver en Adelsmand, hver Rosenkrands og Friis,  
I gæsted, hvor I kom, hver Borger og hver Bonde,  
Og satte Jer paa Bænk for Enden af hans Bord  
Og glæded ham i Sind med Jeres snilde Ord.  
Da var det og at du, vor store Kristians Moder!  
Da Tyge du engang besøgte paa hans Hveen,

Med Mester Anders om de gamle Syngenoder  
Saa ivrig skifted Ord, som om en Ædelsten  
Med Straaleglønds der sad i hver en gammel Tone,  
Og du dig ønsked den til Smykke i din Krone.  
Du fik dem, delte ud til Frøkener og Fruer,  
Paa gammel Dronningvis, og du endnu dem har;  
Thi Stads saa gammeldags er ei for vore Fruer.  
Kun for at smile af hvad Oldemødre bar,  
Vi gemme dem endnu, de gamle Kæmpeviser,  
Som ikkun Kærlighed og Mod og Troskab priser,  
Saadan som de saae ud i gamle Arilds Tid;  
Thi gamle Arild sad just i de samme Dage  
Og sanked paa Dragsholm med sindrig Kløgt og Flid,  
Hvad der af Sagn og Skrift om Danmark var tilbage.  
Da fjerde Kristian ved Kalmar stred og vandt,  
Der Dannebrog igen sig løfted under Ø,  
**|A:37**Da Kæmpen Fredriksborg opvokste udi Sø,  
Da Grønland Lindenov og Edda Brynjulf fandt;  
**|PS:285**Da fandtes og en Mand som kunde sjunge  
Om slig Bedrift og medens Arbo sang  
Med hellig Aand om Skaberværkets Gang,  
Da rørte du, Lyskander, kæk din Tunge  
Om Verdens Herrers Værk; det bedre du forstod,  
End dem at elske op af Danmarks Kongerod.

9 **|VU:132**Nu nærmer Svensken sig saa tæt til København,  
Den stod som Adelsmand og vandt sig Adelsnavn;  
Men skønt det end var Dag, var det dog blevet silde.  
En større Frændeflok alt havde Anders Bilde,  
End, danske Præstemand! du store Henrik Gerner;  
Men derfor og din Daad var større end din Sang.  
O, brave Syv! hvad hjælper det du værner  
Saa trofast om det gamle Dannersprog,  
Som du fra Stevns saae dine Juler værne  
I Køgebugt om gamle Dannebrog?  
Seer du Torfæus hist? Han bryder nu sin Hjerne,  
**|US:64**For som Stephanius, og Vorm, og Bartholin,  
At grave ned igen, hvad der er nys opgravet,  
Begrave Nordens Sagn og Saga i Latin.

10 En Røg saa gloende jo stiger hist af Havet,  
Og i den klarlig seer jeg Danmarks røde Flag,  
**|A:38**Det vaier stolt paa store Høitidsdag.  
Herr Sehsted har en Søn sig avlet under Ø,  
Som har det store Kaar, at han skal aldrig dø;  
Det svor du, Sorterup, til Gud og Fædreland;

Jeg har den faste Tro, at Eden vorder sand.  
Den Søn og har paa danske Bølger vandret,  
Skønt han sit Navn, som Tiden, har forandret;  
Han først hed Tordenskjold, han sidst hed Villemoes.

11 |PS:286| O Sorterup! din Alders sidste danske Mand,  
Som digted høit og kækt om Danmarks Helteros,  
Saa sorrigfuld du stod i sjunkne Fædreland,  
Begreb det ei hvorfor kun Viser om Krysillis,  
Som blødne mer end skærpe Mandemod,  
Om Paars og Synderen, som maa for Bøddel stilles,  
I Danmarks Egelund sig mærke, høre lod;  
O hørte du da ei fra Skaane høie Rygte  
Om Dannerhæren, som for Stenbuk maatte flygte;  
O, følte du det ei, alt Gammelt var forbi,  
Den gamle Kristendom, og Kraft og Poesi?  
|VU:133| Ja, Kristus selv ei mer i Straaleglands  
Saa herlig stod for Sjælens Skuesands,  
I tvende Sekler dæmpet var den Lue,  
Som Luther tændte under Himlens Bue.  
Ei til Bedrift var Tiden længer dygtig,  
|A:39| Og, Holberg, du var til dens Færd for stor.  
Hvad var tilovers da? kun det at spotte kløgtig,  
Med Sorgen dybt i Sind at mæle Latters Ord.  
Saa tro da ei, du Martyr, jeg er blind,  
For hvad du var, og hvad du maatte være!  
Nei ikkun da jeg harmes udi Sind,  
Naar sløve Flok vil skoggre dig til Ære,  
Som mindste Glimt ei af din Aand kan se,  
Som mener fræk, dit Maal kun var i Livet,  
Hvad deres er, at nyde og at le!  
Et andet Syn af Herren mig blev givet;  
|US:65| Jeg veed det vist, at hver en kraftig Aand  
I sig forener Alt, hvad i hans Tid og Folk  
Der findes vidt adspredt, i Enkelthedens Baand;  
Saa var og du *din* Tids, *dit* Nordens sanddru Tolk;  
Men det, som med sig selv Forening kun kan avle,  
Det ubekendte Tal paa Aandens Regnetavle,  
Det genialske Blik var Herrens og dit eget.

12 |PS:287| Saa skal jeg da forlade dig saa rolig,  
Du underfulde, lyse Guddomsbolig?  
Ja, rolig vel; thi nu for vist jeg veed,  
At Kristus lever i al Evighed;  
Men dog med Taarer i det vaade Øie;  
Thi hvilken Dansk kan stande her urørt?

**|A:40**Paa hvilken Dansk kan Øiet blive tørt  
Ved Valdemars og ved Kristoffers Leie?  
Vel Dannekongers Ben sig hvile andensteds,  
Ja ligge hist og her end tættere i Kreds;  
Men, Sorøs Guddomshus! det var dog kun i dig  
At Fædrene begrov det hele Danmarks Lig.  
Fra Leire kun til Roskild Harald flytted,  
Og Kongehøi med Kirkejord ombytted;  
**|VU:134**End Danmark straaled i sin fulde Glands,  
Og trende Riger gik om Knud i Dands.  
Fra Estrids Søn til store Valdemar  
En Kløft hel dyb der er at overspringe,  
I Roskild ligger Svend, i Ringsted Valdemar,  
For gamle Danmarks Liv begyndte det at ringe.  
Den anden Valdemar man Seiernavnet gav,  
Han planted røde Kors ved gamle Danmarks Grav.  
Som Frodes, Liget blev end ført omkring enstund,  
Indtil det her nedsank i Sorøs Kirkegrund.  
Dog, slig en Kæmpe ei saa snart kan rolig sove,  
Som Genfærd se vi ham endnu engang sig vove,  
Ved Midnat op af Grav og kaldes Valdemar,  
Han gaaer som det var Dag, og som ei død han var;  
Dog Døden rædsom, mørk, i Øiet malet staaer.  
Der Timen er forbi, igen i Grav han gaaer,  
Og kun forgæves vil en trolddomskyndig Vole  
Ham mane op igen paa trende Kongestole:  
**|A:41**Han kommer som et Barn, som hellig Olafs Skygge,  
Kun for at i sin Grav trekronet han kan bygge.

13 **|PS:288|US:66**Nu længe vi i Kirken have dvælet,  
Det Døde til os Levende har mælet  
Om nære Frændskab i den svundne Tid  
Imellem Tro og Sang og kraftig Id.  
Det samme vil og vore Ætmænd finde;  
O lader det ei gange jer af Minde!  
Dog stille! end det Døde til os mæler,  
En hellig Aand det døde Malm besjæler.  
O hører I ei hvad det er som toner  
Fra Hvælvingen? det er om vor Forsoner.  
Ved Midnatstid, da blev vor Frelser født,  
Til Verdens Trøst, som ellers var forødt.  
O gid I dette Ord i Hjertet vilde gemme,  
Da maatte frit hvert andet I forglemme,  
Thi kun i ham der gives Salighed,  
For alle dem der af hans Fødsel veed.

## Julesang.

- 1 Op, alle Kristne! stemmer i!  
Om Kristus vil vi sjunge,  
Med Sjæl og Hjerte sjunge vi,  
Alt som med Mund og Tunge,  
**|PS:289|VU:13**Og prise Herrens Kærlighed,  
Som sendte os fra Himlen ned  
Sin elskede Enbaarne.
  
- 2 Naar saae man før det Underværk,  
At Stjerner maa nedskride,  
Og Sol opgaae saa klar og stærk  
Ved dybe Midnatstide!  
O Midnat! lysere du er  
End nogen Dag med Straaleskær  
Fra Verdens første Morgen.
  
- 3 **|A:43**O Foraarsol! din Magt er stor,  
Naar Sneen du mon smelte.  
Du løser ud den fangne Jord  
Af Isens haarde Belte;  
**|US:67**Alt paa din Straales Vennebud  
Af Kvisten springer Knoppen ud  
Og Blomsten op af Jorden.
  
- 4 Dog aldrig med den Vintersol  
Du vove dig at maale,  
Som klar, da Midnatshanen gol,  
Opgik med gyldne Straale!  
Kun Billed er din stolte Pragt,  
Kun Skygge er din store Magt,  
Af den, af Kongesolen.
  
- 5 Alt som et Lig foruden Aand  
Var Jorden at beskue,  
I Satans Mørke, Syndens Baand  
Den svarlig maatte grue:  
Ei vokste nogen Blomst derpaa,  
Thi Dødens Is den knuged saa,

At Intet spire kunde.

- 6 |A:44|PS:290 Da kom du, Sol, o Jesu sød!  
Dig fulgte Guddomsstørke,  
|VU:14 Med den du Syndens Lænker brød,  
Adsplitted Satans Mørke,  
Og Dødens Is saa stærk og kold,  
Den onde Fjendes Herreskjold,  
Du med din Straale smelted.
- 7 Slet ingen Vraa er nu saa mørk,  
Du den jo kan oplyse,  
Saa vildsom er slet ingen Ørk,  
At Vei du jo kan vise;  
Saa lys er ingen Kongehald,  
Saa lys er ingen Hjerneskal,  
At de dig kan undvære.
- 8 Saa skin da, gyldne Sol, saa klar  
Foruden Aar og Alder!  
Din Straale og den Størke har,  
At Blomster den fremkalder;  
Thi Kærlighed og Haab, og Tro,  
Det er den Blomst, som nu mon gro  
Trefoldig, høit mod Himlen.
- 9 |A:45|US:68 Den Blomst, som paa dit Bud opkom,  
Ei Mage her kan finde,  
For Hiertet er den Lægedom,  
Den visner ingensinde,  
Og hvo den først beskuer ret,  
Han af det Syn ei vorder træt,  
Før han i Graven synker.
- 10 Naar Is optøes af Solens Glød,  
Den vorder frugtbar Væde,  
Saaledes maa nu og vor Død  
Forvandle sig til Glæde;  
|PS:291 Thi Tro og Haab, og Kærlighed  
Opgro til Liv og Salighed  
Af Dødens løste Vande.
- 11 |VU:15 Saa hav da Tak, o Herre from,  
For Lys og Blomst tillige!  
Fordi du som en Frelser kom

Til faldne Jorderige!  
O lad os paa din Fødselsfest  
Dig takke, som du takkes bedst,  
Ved Tro i rene Hjerter!

12 |A:46Og, Frelser, naar saamangegang

I Midnatsmulm vi vanke,  
Forført af Lysters Trolddomssang,  
Forvildet af vor Tanke;  
O, fødes da hos os paa ny!  
Forsmaa ei Hjertets ringe Ly!  
Tilgiv hver daarlig Tanke!

13 Ja, derfor du, o Frelsermand!

Dig lod i Krybben lægge,  
Imellem Dyr med Uforstand,  
Alt inden ringe Vægge.  
Dit Tegn det var i svundne Tid  
Hvergang du dig genfødte blid;  
Du altid *saa* vil fødes.

---